

Toetab Euroopa Liit

RAK
Eesti Riiklik Arengukava

Põllumajandustootjate teabe-, koolitus- ja nõustamisvajadus

Üldistusi, järeldusi koolitusvajadusest

Maaelu Arengu Instituut & EMÜ Majandus- ja sotsiaalinstituut

Koolitusvajadusest

- Koolitusvajadus
- Varjatud koolitusvajadus
- Teadvustatud koolitusvajadus
- Tootja koolitusvajadus on väiketootja, FIE puhul ühe/mõne inimese koolitusvajadus. Suurema ettevõtte puhul tema paljude töötajate, spetsialistide koolitusvajadus.
- Koolitusvajaduseks tuleb lugeda ka puuduolevaid spetsialiste ja/või õppeasutusest tööturule astuvate spetsialistide ebapiisavat ettevalmistust, mis tuleneb õppekavade puudustest
- Teadvustatud koolitusvajadusest edasiminekuks koolituse abil probleemide lahendamise ja vajaduste rahuldamiseni on kompleksne ja süsteemne tegevustik
- Õppekavad, koolitustellimus

Õppekavad

- Õppekavad on adekvaatsed siis, kui nad arvestavad sihtgrupi, sihtgrupiga seotud subjektide (nt kliendid, partnerid, seotud institutsioonid) vajadusi/taotlusi ja vastavate valdkondade spetsialistide (s.h õppekavakujundamise ~), praktikute, õppejõudude oskusteavet
- Uuringu andmetel võib öelda, et kutsekoolid on kiiremini suutnud praktikamahukaid õppekavasid rakendada kui ülikoolid.

Õppekavad, koostöö

- Erinevatest uuringu komponentidest ilmneb, et kutsekoolid on pidevas suhtluses tootjatega, omavad ülevaadet tootjate probleemidest ja vajadustest.
- Maaülikool (ülikooli enda esindajate andmetel) on raskustes õppekavade ühildumisega, praktikabaaside kaasajastamisega.
- Süvaprobleemid: Järjekindlusetu (?) haridusreform eri tasanditel, õppeasutuste võrgu optimeerimine, kaasaegsete praktikabaaside kallidus, puudulik koostöö

Turumajandus ja koolitusvajadus

Vabaturumajanduslikud protsessid on kujundanud põllumajandustootja koolitusvajadust

- Õppeasutuste võrgu ümberkujundamise käigus ja õppijate vähesuse tõttu on maakutsekoole suletud
- Tulevasel õppijal on vabadus valida populaarseid erialasid
- Õppeasutuse lõpetajal on vabadus asuda tööle omal valikul suvalisele erialale
- Õppijad asuvad tasuvale tööle (muus valdkonnas) ja jätaavad õpingud pooleli
- Pearaha süsteem, tasulise õppe võimalused jne panevad õppeasutusi toimima sarnaselt äriettevõtetega
- Koolitustellimustega ei saavutata seatud eesmärke

Turumajandus ja koolitusvajadus

- Eeltoodust tulenevalt on aastaid puudus: agronoomia, veterinaaria, loomakasvatuse eriala spetsialistidest, põllumajandusettevõtete tootmisjuhtidest, tehnikajuhtidest, traktoristidest, lüpsjatest

(Samad tulemused olid juba 2004 MTÜ Socialia uuringul "Põllumajandusala koolitusvajaduse kujunemisest Eestis") (analoogilised probleemid – tööjõu vananemine, järelkasvu puudumine, oskuste mittevastavus kaasaja nõuetele – on ka maaettevõtlust puudutavates uuringutes nähtavad)

Turumajandus ja koolitusvajadus

- Täiendõpe ja õppepäevad on tihti tendentslikud või ühekülgsed, kuna on seotud konkreetsete firmade toodete või tehnoloogiate tutvustamisega (mida ei saa firmadele ette heita!)
- Väiketootjad on mures, kellele talu üle anda, sest järgmine põlvkond otsib ettevõtlusmaastikul teistsuguseid nišše ja ka teistsugust haridust, ning ei tuleks seetõttu vanemate majapidamisega toime

Suured ja väikesed

- Väiketootja on tihti ise nii omanik, töötaja, raamatupidaja jne. Uuringus on seega väiketootja koolitusvajadused sageli vastaja enda omad.
- Suur(ema)tootja puhul on enamasti tegemist töötajate ja spetsialistide vajadustega
- Väiketootja/FIE puhul ei ole sageli võimalik koolituses osaleda – puuduvad vabad vahendid, pole aega, ei ole piisavat ülevaadet võimalustest.

Suured ja väikesed

- Kuna väiketootjate hariduslik ja praktika taust on väga erinev, siis on nende koolitusvajadustes selgeid tendentse ja spetsiifilisemat raske leida
- Suurematel tootjatel on konkreetsemad ja teadvustatumad koolitusvajadused ja vajadus kindla koolituse saanud spetsialistide järele

Juhtumid

- Juriidilise haridusega loomakasvataja juhtum
- Maaparanduse juhtum
- Linnas elava loomakasvataja juhtum
- Veterinaare koolitava suurtootja juhtum
- Maalehe fenomen

Juhtumid

- Juriidilise haridusega loomakasvataval ei olnud mingit probleemi nn bürokraatia, aruandluste, taotluste, raamatupidamise, asjaajamisega. (Analoogilisi juhtumeid, kus hariduslik taust ja muu töökogemus mõjutas oluliselt vajadusi üldisega võrreldes ebatüüpiliselt, oli teisigi). Kõige enam tundis puudust veterinaaria-alasest haridusest (mille omandamist ei pidanud praktikas võimalikuks) ja selle korvamiseks individuaalsest põhjalikust nõuandest.

Juhtumid

- Maaparandusega tegeleva korraldava asutuse töötaja oskas tootjate probleeme, vajadusi ja eripärasid näha süsteemselt. Üks taustpõhjustest, miks maaparanduse valdkonnas on teadlikkus väike, tuleneb maareformist, mille tõttu maa omanik ei ole sageli selle harija.
- Väiketootjal on lisaks vähesele investeerimisvõimele puudu elementaarseimastki teadmised maaparanduse valdkonnas. Neile on väga raske õppepäevi korraldada, seda eriti koos teadlikumate tootjatega. Väiketootjale tuleks eelnevalt anda algteadmised valdkonnas.
- Maaparandusspetsialistid "tõmmatakse" ehitusvaldkonda. Samas on nende ettevalmistus siiski põllumajandusliku taustaga.

Juhtumid

- Linnas elav loomakasvataja hindas põllumajanduse hetkeseisu suhteliselt heaks. Suurimad probleemid on tema arvates lüpsjate ja traktoristide puudus. Tema järeltulija pere tegutses sama valdkonna tootjatena. Neid tuli sageli aidata. Suurimaks mureks oli oma tootmisüksuse üleandmine noortele (lähi)tulevikus, sest tema arvates ei ole noored selleks valmis. Probleem on tema arvates üldine. Noori talunikke/loomakasvatajaid peaks koolitama samuti noored edukad praktikud. Oluline motivatsiooni seisukohalt.

Juhtumid

- Suurtootja loomakasvatuse valdkonnas hoolitses ise paari veterinaari koolitamise eest välismaal. Tähelepanuväärne kuid erandlik juhtum.

Juhtumid

- Maalehe maine on maainimeste seas üldse ja ka põllumajandustootjate seas kõrge. Õige mitmed väiketootjad nimetasid Maalehte olulise infoallikana. Oli ka juhtum, kus alustav väiketootja väitis, et tal ei ole eriti võimalik õppepäevadel käia. Olulise osa teadmistest ammutab Maalehest. Ilmselgelt oli antud juhul puudu informatsioonist teabeallikate kohta.

Mida teha?

- Lühiajalised koolitused
- Koolituse, eri vormides teabe vahendamise (webipõhine, kirjalik), nõustamise süsteemne kombineerimine
- Õppepäevade, lühiajaliste koolituste sidumine süsteemseks (programmiliseks)
- Selguse loomine koolituse, informeerimise, nõuande ja muude teabe vahendamise vormide, meetodite jne alal
- Kutsestandardite kujundamine
- Õppekavade kujundamine koostöös eri osalistega
- Stiimulite kujundamine õppijatele õppekavade täielikuks omandamiseks ja erialasele tööle asumiseks
- Ümberõppe ja täiendõppe paindlik süsteem ja tellimused
- Erinevaid osapooli ja institutsioone siduvate ja koostööd soodustavate teadmiste keskuste rakendamine
- Pikaajalised lepingud nimetatud teadmiste keskuste kujundamiseks
- Süsteemsus, komplekssus, konstruktiivsus, asjakohasus, koostöö

Mida veel teha?

- Tasakaalustada tendentslikkust objektiivse teabe kujundamisega (nt tooteinfo ja võrdlusandmete kujundamine, kus võrreldud eri tootjate samalaadseid tooteid)
- Kujundada koolituspakkumisi ja muid teabeedastusvorme tootja võimalusi arvestavalt (suured ja väikesed)
- Korraldada väiksemamahulisi, kuid süvitsiminevaid rakenduslikke uuringuid varjatud koolitus- ja muu teabevajaduse tuvastamiseks